ARREST VAN HET HOF (Vijfde kamer)
16 mei 1989 *

In zaak 382/87,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de cour d'appel te Parijs (Negende correctionele kamer), in de aldaar dienende strafzaak tegen

R. Buet en SARL Educational Business Services

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 30 EEG-Verdrag, ten einde zich te kunnen uitspreken over de verenigbaarheid met dit artikel van het colportageverbod in de wetten nr. 71-556 betreffende de oprichting en de werking van particuliere instellingen die afstandsonderwijs verstrekken (JORF van 13.7.1971, blz. 6907) en nr. 72-1137 betreffende de bescherming van de consument op het gebied van de colportage en de verkoop aan huis (JORF van 23.12.1972, blz. 13348),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt: R. Joliet, kamerpresident, Sir Gordon Slynn, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias en M. Zuleeg, rechters,

advocaat-generaal: G. Tesauro
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

* Procestaal: Frans.

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— R. Buet en de SARL Educational Business Services, vertegenwoordigd door D. de Holmsky, advocaat te Parijs, en ter terechtzitting door M. de Granrut, advocaat te Parijs,

— de Franse regering, vertegenwoordigd door R. de Gouttes en C. Chavance als gemachtigden,

— de Deense regering, vertegenwoordigd door J. Molde als gemachtigde,

— de Commissie, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. C. Seché als gemachtigde,

gezien het rapport ter terechtzitting en ten vervolge op de mondelinge behandeling op 24 januari 1989,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 15 februari 1989,

het navolgende

Arrest

1 Bij arrest van 27 november 1987, ingekomen ten Hove op 23 december daaropvolgend, heeft de cour d'appel te Parijs krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 30 EEG-Verdrag, ten einde de verenigbaarheid met deze bepaling te kunnen beoordelen van een colportageverbod voor de verkoop van pedagogisch materiaal.

2 Deze vraag is gerezen in een strafzaak tegen R. Buet, beheerder van de Franse vennootschap Educational Business Services (hierna: EBS). De vertegenwoordigers van deze onderneming bezoeken potentiële klanten thuis om hen studiemateriaal voor een taalcursus Engels te verkopen. Van de omzet van EBS wordt 90% op deze manier verwezenlijkt, en de rest op beurzen en tentoonstellingen.

3 Het tribunal de grande instance te Parijs veroordeelde Buet tot een gevangenisstraf en een geldboete en stelde EBS burgelijk aansprakelijk wegens overtreding van artikel 8 II van wet nr. 72-1137 van 22 december 1972 betreffende de bescherming van de consument op het gebied van de colportage en de verkoop aan huis (JORF van 23.12.1972, blz. 13348), dat de verkoop van pedagogisch materiaal bij wege van colportage verbiedt. Deze bepaling was een aanvulling op het verbod van colportage met het oog op de inschrijving op cursussen, neergelegd in artikel 13 van wet nr. 71-556 van 12 juli 1971 betreffende de oprichting en de werking van particuliere instellingen die afstandsonderwijs verstrekken, alsook betreffende de reclame en de verkoop aan huis door onderwijsinstellingen (JORF van 13.7.1971, blz. 6907). Sommige van deze instellingen hadden namelijk gepoogd dit verbod te omzeilen door de klant thuis niet de inschrijving voor een cursus, doch de verkoop van pedagogisch materiaal voor te stellen.

4 Buet, EBS en het openbaar ministerie stelden tegen het vonnis van het tribunal de grande instance hoger beroep in. Voor de cour d'appel te Parijs betoogde Buet in wezen, dat de verkoop aan huis van cursusmateriaal voor de studie van een vreemde taal niet onder het colportageverbod van artikel 8 II van voormelde wet nr. 72-1137 valt, aangezien de verkoper geen toezicht uitoefent op de cursist. Tevens voerde hij aan dat de toepassing van het colportageverbod te zijnen aanzien in strijd was met de artikelen 30 en volgende EEG-Verdrag, aangezien dat verbod hem ertoe noopte een bijzonder doeltreffende verkooptechniek op te geven en aldus de afzet op de Franse markt van produkten uit een andere Lid-Staat beperkte.

5 De cour d'appel verwierp weliswaar Buets argument betreffende de werkingssfeer van het betrokken verbod, doch het heeft besloten de behandeling van de zaak te schorsen en het Hof een prejudiciële vraag voor te leggen over de verenigbaarheid met artikel 30 EEG-Verdrag van het colportageverbod, vervat in artikel 13 van wet nr. 71-556 van 12 juli 1971 en artikel 8 II van wet nr. 72-1137 van 22 december 1972.

6 Voor een nadere uiteenzetting van de toepasselijke bepalingen en van de feiten van het hoofdgeding, het procesverloop en de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen, wordt verwezen naar het rapport ter terechtzitting. Deze elementen van het dossier worden hierna slechts weergegeven voor zover dat noodzakelijk is voor de redenering van het Hof.

a) *Het bestaan van een belemmering voor het vrije goederenverkeer*

7 In zijn arrest van 15 december 1982 (zaak 286/81, Oosthoek, Jurispr. 1982, blz. 4575) heeft het Hof vastgesteld dat het niet uitgesloten is dat het feit dat de betrokken onderneming gedwongen is, in de diverse Lid-Staten verschillende methoden van reclame of verkoopbevordering te hanteren of een door haar bijzonder doeltreffend geachte methode op te geven, een invoerbelemmering kan opleveren, ook indien een dergelijke regeling zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten.

8 Dit geldt a fortiori wanneer de betrokken regeling voor de onderneming niet de toepassing van een reclamemethode doch wel die van een verkoopmethode onmogelijk maakt waarmee zij nagenoeg haar gehele omzet verwezenlijkt.

9 De toepassing van een colportageverbod voor de verkoop van uit een andere Lid-Staat afkomstig cursusmateriaal voor de studie van een vreemde taal, is dus als een invoerbelemmering te beschouwen.

b) *De mogelijkheid om de betrokken belemmering te rechtvaardigen uit hoofde van de noodzaak de consument te beschermen*

10 Het is vaste rechtspraak van het Hof (in de eerste plaats het arrest van 20 februari 1979, zaak 120/78, Rewe, Jurispr. 1979, blz. 649) dat, bij gebreke van gemeenschappelijke regelingen, belemmeringen van het vrije verkeer als gevolg van disparitеiten in de nationale wettelijke regelingen moeten worden aanvaard voor zover deze nationale regelingen zonder onderscheid van toepassing zijn op nationale en ingevoerde produkten en noodzakelijk zijn om te voldoen aan dwingende vereisten zoals de bescherming van de consument en de eerlijkheid der handelstransacties.

11 Vaststaat, dat de Franse wetgever het betrokken colportageverbod heeft ingevoerd om de consumenten te beschermen tegen het risico van ondoordachte aankopen. Het Hof heeft evenwel bij herhaling verklaard (met name in het arrest van 14 juli 1988, zaak 407/85, Drei Glocken, Jurispr. 1988, blz. 4233) dat de regeling evenredig moet zijn aan het nagestreefde doel, en dat de Lid-Staat, indien hij dit doel met minder restrictieve middelen kan bereiken, deze middelen moet aanwenden.

12 De verkoop aan huis stelt de potentiële koper bloot aan het risico van een ondoordachte aankoop. Om dit risico te voorkomen volstaat het dat de kopers het recht hebben, een bij hen thuis gesloten overeenkomst op te zeggen.

13 Het risico van ondoordachte aankopen is evenwel bijzonder groot, wanneer de colportage betrekking heeft op de inschrijving voor een cursus of de verkoop van pedagogisch materiaal. De potentiële gebruiker behoort namelijk vaak tot een categorie personen die om een of andere reden minder scholing hebben genoten en die achterstand pogen in te lopen. Zij zijn dus bijzonder kwetsbaar wanneer zij geconfronteerd worden met verkopers van pedagogisch materiaal die hen ervan proberen te overtuigen dat bij gebruik van dit materiaal hun toekomstige carrière verzekerd is. Overigens blijkt uit het dossier dat talrijke klachten over misbruiken, zoals de verkoop van verouderd studiemateriaal, de wetgever ertoe hebben bewogen die vorm van colportage te verbieden.

14 Aangezien ten slotte het onderwijs geen courant consumptieartikel is, bestaat het risico dat de ondoordachte aankoop voor de koper nog andere, duurzamere nadelige gevolgen zal hebben dan enkel een financieel verlies. Los van elke beoordeling van de kwaliteit van het in casu verkochte materiaal, moet worden erkend dat de aankoop van onaangepast materiaal of materiaal van slechte kwaliteit afbreuk kan doen aan de kansen van de consument op een nieuwe opleiding en dus op een betere positie op de arbeidsmarkt.

15 In die omstandigheden mag de nationale wetgever van een Lid-Staat zich op het standpunt stellen dat een eventueel recht van de consumenten om een overeenkomst op te zeggen onvoldoende bescherming biedt, en dat de verkoop aan huis moet worden verboden.

16 Overigens heeft de richtlijn van de Raad van 20 december 1985 betreffende de bescherming van de consument bij buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten (PB 1985, L 372, blz. 31), de Lid-Staten niet alleen de verplichting opgelegd de consumenten het recht toe te kennen een bij hen thuis gesloten overeenkomst op te zeggen, doch hun in artikel 8 daarvan de mogelijkheid geboden gunstiger bepalingen vast te stellen of te handhaven met het oog op de bescherming van de consument. In de laatste overweging van de considerans van deze richtlijn,

heeft de Raad dan ook uitdrukkelijk erkend dat de Lid-Staten een algeheel of gedeeltelijk verbod op het buiten verkoopruimten sluiten van overeenkomsten mogen instellen of handhaven.

17 Mitsdien moet op de vraag van de verwijzende rechter worden geantwoord, dat de toepassing op ingevoerde produkten van een colportageverbod voor pedagogisch materiaal, zoals vervat in de wet inzake de bescherming van de consument bij colportage en verkoop aan huis, niet onverenigbaar is met artikel 30 van het Verdrag.

Kosten

18 De kosten door de Franse en de Deense regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

uitspraak doende op de door de cour d'appel te Parijs bij arrest van 27 november 1987 gestelde vraag, verklaart voor recht:

De toepassing op ingevoerde produkten van een colportageverbod voor pedagogisch materiaal, zoals vervat in de wet inzake de bescherming van de consument

bij colportage en verkoop aan huis, is niet onverenigbaar met artikel 30 van het Verdrag.

Joliet Slynn

Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias Zuleeg

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 16 mei 1989.

De griffier

J.-G. Giraud

De president van de Vijfde kamer

R. Joliet